

TARPININKAVIMAS ŠEIMAI PORTUGALIJOJE

Savanoriško dalyvavimo principas ir susitarimo patvirtinimas

Portugalijoje tarpininkavimas yra savanoriškas. Šeimos ginčo dėl vaikų šalys arba sutuoktiniai abipusiu susitarimu gali naudotis valstybiniu arba privačiu tarpininkavimu šeimai. Teismas taip pat gali siūlyti šeimai pasinaudoti tarpininkavimu, tačiau negali nurodyti naudotis tarpininkavimu be šeimos sutikimo. Tarpininkavimu šeimai galima pasinaudoti prieš ieškinį pateikiant teismui arba Civilinės registracijos biurui (*Conservatória do Registo Civil*) arba ieškinį pradėjus nagrinėti. **Bet kurio atveju, su šeimos byla susijęs susitarimas turi būti patvirtintas, tik tada taps vykdytinas.** Šalių atstovai (jei jų yra) taip pat gali dalyvauti tarpininkavimo sesijose ir praktiškai kartais taip daro. Balandžio 19 d. įstatyme Nr. 29/2013 išsamiau išdėstyti tarpininkavimui taikytini principai.

Tarpininkavimas teisme

Jeigu šalys pasinaudoja **tarpininkavimu šeimai prieš pateikdamos ieškinį** ir sudaro susitarimą, šalys turėtų **kreiptis į pasirinktą Civilinės registracijos biurą, kad jis** patvirtintų susitarimą. Tokiuose susitarimuose gali būti aptarti klausimai dėl sutuoktinių (pvz., dėl santuokos nutraukimo, sutuoktinių išlaikymo išmokų, šeimos namų, buvusio sutuoktinio pavardės naudojimo) ir dėl vaikų (pvz. sudaromas prie susitarimo dėl santuokos nutraukimo pridedamas susitarimas dėl tėvų atsakomybės arba dėl suaugusio palikuonio išlaikymo išmokų). Prieš susitarimo patvirtinimą registracijos biure Valstybinio prokuroro biuras (*Ministério Público*) parengia nuomonę dėl susitarimo nuostatų, susijusių su tėvų atsakomybe už nepilnamečius.

Jeigu tarpininkavimas vyksta prieš pateikiant ieškinį teismui ir **vienintelis jo tikslas yra susitarti dėl tėvų atsakomybės už nepilnamečius** (be pridedamo susitarimo dėl santuokos nutraukimo arba teisminės separacijos), šalys turės prašyti kompetentingo teismo patvirtinti susitarimą.

Jeigu **tarpininkavimas šeimai vyksta tebevykstant teisiniams veiksams**, tarpininkavimo eiga yra tokia:

Kai teisme sprendžiamas tėvų atsakomybės klausimas (pvz., dėl globos, lankymo, nepilnamečių išlaikymo išmokų), vykdomas specialus techninio nagrinėjimo ir tarpininkavimo etapas. Jeigu šalys pakviečiamos susitikti su teisėju, bet joms susitarti nepavyksta, teisėjas atideda derybas dviem–trimis mėnesiams ir pasiūlo šalims pasinaudoti vienu iš šių alternatyvių mechanizmų: tarpininkavimu, jei šalys su tuo sutinka arba to prašo, arba specialiu techniniu nagrinėjimu, kurį vykdo teismo techninės paramos tarnybos. Pasibaigus atidėjimo laikotarpiui, derybos atnaujinamos ir, jei vienu iš pirmiau paminėtų būdų buvo susitarta, teisėjas susitarimą apsvarsto ir patvirtina. Jeigu susitarimas nesudaromas, prasideda bylinėjimosi etapas.

Paprastai visose civilinėse bylose, įskaitant sutuoktinių bylas (pvz. dėl santuokos nutraukimo, teisminės separacijos, sutuoktinių ir buvusių sutuoktinių išlaikymo išmokų, šeimos namų priteisimo, kai nėra pradinės sutarties) pagal Civilinio proceso kodekso (*Código de Processo Civil*) 273 straipsnį teismui leidžiama stabdyti procesą ir perduoti bylą spręsti tarpininkavimo būdu, nebent kuri nors iš šalių tam prieštarauja.

Pagal Civilinio proceso kodekso 272 straipsnio 4 dalį šalys taip pat gali abipusiu susitarimu prašyti sustabdyti procesą trims mėnesiams ir kreiptis į tarpininką savo iniciatyva.

Jeigu pirmiau nurodytais atvejais **susitariama** tarpininkavimo būdu, teismo procesui tebevykstant, šalys privalo **prašyti teismo patvirtinti susitarimą.**

Ieškiniai šeimos bylose, kurios priklauso valstybinio registro kompetencijai, turi būti teikiami kartu su išankstiniu abiejų šalių susitarimu, antraip jie patenka į teismų kompetencijos sritį. Dėl tos priežasties prieš pateikiant ieškinį gali būti naudinga pasinaudoti tarpininkavimu šalių iniciatyva. Jeigu procedūra pradėdama civilinės registracijos biure, pagal sausio 13 d. Dekreto-įstatymo Nr. 272/2001 14 straipsnio 3 dalį registras turėtų informuoti santuoką nutraukti norinčius sutuoktinius apie galimybę pasinaudoti tarpininkavimo paslaugomis. Pagal šią nuostatą šalims leidžiama, civilinės registracijos biure abipusiu susitarimu pradėti santuokos nutraukimo procedūrai tebevykstant, kreiptis į tarpininką, kad šalys galėtų susitaikyti, arba, jei Valstybinio prokuroro biuras tai siūlo, kad tarpininkas peržiūrėtų prie susitarimo dėl santuokos nutraukimo pridėtą susitarimą dėl tėvų atsakomybės.

Valstybinio arba privataus tarpininko pasirinkimas, tarpininkavimo trukmė ir išlaidos

Tarpininkavimas šeimai, remiantis Civilinio proceso kodekso 272 straipsnio 4 dalyje išdėstytu principu, paprastai trunka **ne ilgiau kaip tris mėnesius.**

Tarpininkavimas gali trukti ilgiau tik išimtiniais ir pagrįstais atvejais.

Jeigu šalys nori pasinaudoti **privataus tarpininkavimo paslauga**, turi sumokėti mokesčius tarpininkui. Ši suma, tarpininkavimo taisyklės ir grafikas nustatomi tarpininkavimo protokole, kurį šalys ir tarpininkas pasirašo tarpininkavimo pradžioje. Teisingumo ministerija veda valstybinių ir privačių tarpininkų sąrašą ir šalys gali su juo susipažinti prieš pasirinkdamos privatų tarpininką: <http://www.dgjp.mj.pt/sections/gral/mediacao-publica>.

Norėdamos pasinaudoti **valstybinio tarpininkavimo paslauga**, šalys turėtų kreiptis į Politikos ir teisingumo generalinio direktorato Alternatyvių ginčų sprendimo būdų biurą (*Gabinete de Resolução Alternativa de Conflitos*) su prašymu surengti įvadinę tarpininkavimo sesiją. Sesiją galima užsakyti telefonu, *e. paštu* arba užpildžius formą internete. Per įvadinę valstybinio tarpininkavimo sesiją šalys ir tarpininkas pasirašo tarpininkavimo protokolą. Nustatomas terminas, sudaromas sesijų grafikas ir paaiškinamos procedūros taisyklės.

Valstybinio tarpininkavimo šeimai kaina yra 50 eurų kiekvienai šaliai, nepriklausomai nuo to, kiek sesijų planuojama surengti. Šį 50 eurų mokesį kiekviena šalis sumoka valstybinio tarpininkavimo procedūros pradžioje. Mokesčių valstybinėje sistemoje dirbantiems tarpininkams šalys nemoka. Juos moka Politikos ir teisingumo generalinis direktoratas pagal teisinių paslaugų įkainius.

Valstybinio tarpininkavimo sesijos gali vykti Politikos ir teisingumo generalinio direktorato patalpose arba savivaldybės, kurioje šalys gyvena, suteiktose patalpose.

Per valstybinio tarpininkavimo procedūrą šalys gali pasirinkti tarpininką iš atrinktų valstybinių tarpininkų sąrašo. Jei to nepadaro, Politikos ir teisingumo generalinio direktorato Alternatyvių ginčų sprendimo būdų biuras paskirs vieną tarpininką iš valstybinių tarpininkų sąrašo eilės tvarka, atsižvelgdamas į atstumą iki šalių gyvenamosios vietos. Paprastai ši paskyrimo procedūra atliekama elektroniniu būdu.

Jeigu šalys turi teisę gauti **teisinę pagalbą**, ši pagalba gali apimti ir tarpininkavimo išlaidas.

Tarpvalstybinis tarpininkavimas ir tarpininkavimas dalyvaujant keliems tarpininkams

Jeigu kyla **tarpvalstybinis ginčas** ir dėl to tiesiogines sesijas surengti neįmanoma, galima naudotis vaizdo konferencijų sistemomis, kad tarpininkavimas vyktų lengviau.

Portugalijoje **tarpininkai iš kitų valstybių narių** gali ne tik užsiregistruoti, kad būtų įtraukti į Teisingumo ministerijos sudaromą šeimos tarpininkų sąrašą (į kurį įeina valstybiniai ir privatūs tarpininkai), jie taip pat gali būti atrenkami į valstybinių šeimos tarpininkų sąrašą (viešojo konkurso būdu). Abiem atvejais tai bus daroma tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios taikomos nacionaliniams tarpininkams.

Portugalijoje **tarpininkavimas dalyvaujant keliems tarpininkams yra leidžiamas** ir valstybinėje sistemoje, ir privataus tarpininkavimo sistemoje. Tarpininkavimą dalyvaujant keliems tarpininkams gali rinktis šalis arba jis gali vykti tarpininkui pasiūlius, jei tarpininkas mano, kad toks metodas byloje tinkamiausias.

Naudingos nuorodos

Prisijunkite prie interneto svetainės <http://www.dgpj.mj.pt/sections/gral/mediacao-publica>. Joje rasite nacionalinių tarpininkavimo teisės aktų *saitą*, valstybinių ir privačių šeimos tarpininkų sąrašo *saitą*, informacijos apie tarpininkavimą šeimai ir tarpininkavimą apskritai *saitą*.

Prašymus dėl valstybinio tarpininkavimo galima teikti telefonu + 351 808 26 2000, *e. paštu* smf@gral.mj.pt arba užpildžius formą internete <http://smf.mj.pt/>.

Baigiamoji pastaba

Šioje faktų suvestinėje pateikta informacija yra bendro pobūdžio ir nėra baigtinė; kontaktiniam asmeniui, Europos teisminei tinklo civilinėse ir komercinėse bylose, teismams ir jokiems kitiems asmenims ji nėra privaloma. Tai nereiškia, kad susipažinti su galiojančiais taikytiniais teisės aktais nebereikia.

Paskutinis naujinimas: 28/01/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.